

Legal measures for retail business protection in local community:

A Case study on retail business in Khon Kaen

Kanyarat Kotphukhiew

Lecturer in Law, Faculty of Law, Khon Kaen University.

Received: July, 13 2017 **Accepted:** August, 24 2017

Abstract

The objective of this research was 1) to study local retailing business in Khon Kaen province and the effects of large-scale retailing business on local retailing business in the Khon Kaen communities, and 2) to adopt legal measures or law to protect local retailing business at both local and national level. This study was document-based research through analysis of the related law, judicial decision, and law measures to protect local retailing business and through the interview of the local retailers and the authorities working in Bann Phai district, Numpong district and Nongsonghong district, Khon Kaen province.

The findings suggest that the emergence of the large-scale business brought the local retailers about potential effects due to the dramatically decreased sales volume, for example, Kiatsin, Banpai, sales of products fell 18%. Product sales fell 40 percent, thereby suffering the local retailers. Indeed, in Thailand there has been no law directly controlling large-scale retailing business, but the city plan Act of 1975 and the building-protection Act of 1979 have been used to address such issues. Those acts are eligible merely to control building plans used for retailing business, not ensuring the local retailing business the fairness of competition. Unlike Thailand, Japan and France add the city planning measures into the law to control retailing business in the particular sections. Therefore, it is vital for Thailand to enact retailing business acts to control the expansion of large-scale retailing business in addition to the introduction of ministerial regulations applying criteria, methods, and conditions on location, closing and opening time, as well as providing the large-scale retailers essential facilities. Furthermore, business zone plan is to require a serious consideration.

Keyword: Legal measures, retail business, local community

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีค้าปลีก ในจังหวัดขอนแก่น

กัญญารัตน์ โคตรภูเขียว

อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ได้รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2560 ตอปรับตีพิมพ์: 24 สิงหาคม 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและผลกระทบของธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ของต่างชาติที่มีต่อธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และ 2) เสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์กฎหมาย คำวินิจฉัยศาลปกครอง มาตรการทางกฎหมายที่คุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่น และสัมภาษณ์จากผู้ประกอบกิจการค้าปลีก เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอบ้านไผ่ อำเภอน้ำพอง และอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า การเข้ามาของธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น กล่าวคือทำให้ยอดขายของผู้ประกอบการธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนลดลง เช่น ร้านเกียรติสิน อ.บ้านไผ่ ยอดขายสินค้าทั่วไปลดลงร้อยละ 18 ส่วนร้านเปาะ มินิสโตร์ อ.หนองสองห้อง ยอดขายสินค้าลดลงร้อยละ 40 ส่งผลให้ผู้ประกอบการค้าปลีกในชุมชนได้รับความเดือดร้อน ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่โดยตรง จึงใช้พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาแก้ไขปัญหการควบคุมธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมและกำกับดูแลแบบของอาคารที่ประกอบกิจการค้าปลีกเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องการให้ความเป็นธรรมด้านการค้าแก่ร้านค้าปลีกในชุมชน เหมือนดังเช่นมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจการค้าปลีกของประเทศญี่ปุ่นและประเทศฝรั่งเศสที่กำหนดมาตรการทางด้านผังเมืองไว้ในกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจการค้าปลีกไว้เป็นการเฉพาะร่วมกับมาตรการอื่นๆ ดังนั้นประเทศไทยควรมีการร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจการค้าปลีกค้าส่ง มาใช้ควบคุมการขยายตัวของธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ และควรมีร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับบริเวณที่ตั้ง วันและเวลาเปิดปิดของสถานประกอบการ รวมถึงการจัดตั้งอำนาจความสะดวกในการประกอบกิจการร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ เพื่อควบคุมขยายตัวของธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการกำหนดมาตรการอื่น เช่นมาตรการทางด้านพื้นที่ หรือ มาตรการทางด้านพื้นที่ธุรกิจ (Business Zone Plan) ก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย ธุรกิจการค้าปลีก ชุมชนท้องถิ่น

บทนำ

แม้ว่าการประกอบธุรกิจค้าปลีกจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของกลุ่มธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยรายงานสถานการณ์และแนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ประจำปี ไตรมาส 4 ปี 2559 และแนวโน้มปี 2560 ของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ได้ระบุว่า ในปี 2559 ห้าง Big C ได้วางกลยุทธ์เปิดสาขาใหม่ Big C Hypermarket 6 แห่ง งบลงทุน 300-400 ล้านบาทต่อสาขา, เปิดสาขาใหม่ Big C Market 3 แห่ง งบลงทุน 30-40 ล้านบาท, เปิดสาขาใหม่ รูปแบบ Mini Big C 75 สาขา งบลงทุน 30-40 ล้านบาท และทาง Tesco lotus ที่วางแผนขยายสาขาใหม่ไม่น้อยกว่า 65 สาขา (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก. 2559: ออนไลน์) ซึ่งการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม โดยการขายสินค้าในราคาต่ำกว่าทุน การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจสมัยใหม่ต่อผู้ผลิต และการที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการแบ่งพื้นที่การประกอบธุรกิจค้าปลีกซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของผู้บริโภคและผู้ประกอบการค้าปลีกรายย่อยในประเทศไทย รวมถึงผู้ประกอบการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดขอนแก่นที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของกลุ่มธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่

จากสภาพปัญหาดังกล่าวบรรดาร้านค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดได้มีการรวมตัวกันและในหลายพื้นที่ที่มีการจัดตั้งกลุ่มในนามสมาคม ชมรม เช่น สมาคมคุ้มครองการทำกินของคนไทย กลุ่มผู้ประกอบการค้ารายย่อย อำเภอนองสองห้อง จ.ขอนแก่น ชมรมผู้ค้าปลีกและผู้ประกอบอาชีพอิสระ จังหวัดขอนแก่น (ผู้จัดการรายวัน. 2550: ออนไลน์) เป็นต้น ที่รวมตัวกันเพื่อต่อต้านและคัดค้านการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ รวมถึงมีการใช้สิทธิทางศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งระงับหรือเพิกถอนคำสั่งอนุญาตของรัฐที่ได้อนุญาตให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่เข้ามาลงทุนในเขตพื้นที่ของตน และในส่วนมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมพฤติกรรมกรขยายตัวของกลุ่มธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ เช่น พระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ก็ไม่สามารถการแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง แม้ว่ารัฐจะเข้าแทรกแซงโดยการเสนอร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกคำสั่ง พ.ศ... แต่จนถึงทุกวันนี้ ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังไม่ผ่านสภาและยังไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ทำให้ผู้ค้าปลีกรายย่อยไม่สามารถสู้กับกลุ่มธุรกิจค้าปลีกรายใหญ่ที่มีอำนาจเหนือตลาดได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายที่สามารถคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย มีข้อจำกัดไม่สามารถคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่น และมาตรการอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันกับธุรกิจการค้าปลีกของต่างชาติได้อย่างเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและผลกระทบของธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ของต่างชาติที่มีต่อธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิจัยเล่มนี้เป็นการวิจัยเอกสารทางนิติศาสตร์ (Legal Documentary Research) ใช้การวิเคราะห์เอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์หาข้อเท็จจริง (Fact Finding) จากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้ที่ได้รับประโยชน์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้มีการก่อสร้างห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1.วิเคราะห์บริบทและผลกระทบของธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่อำเภอบ้านฝาง อำเภอน้ำพอง และอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะศึกษาโดยสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการค้าปลีกในพื้นที่ดังกล่าว 5 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านเกียรติสิน อำเภอบ้านฝาง ร้านคุณศิริวัฒน์ ร้านแสนมณีและร้านประเสริฐพาณิชย์ อำเภอเมือง อำเภอเมือง และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้มีการก่อสร้างห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ 4 คนในพื้นที่อำเภอบ้านฝาง อำเภอเมืองและอำเภอนองสองห้อง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีตำบลนองสองห้อง นายกเทศมนตรีเมืองบ้านฝางและนายกเทศมนตรีตำบลวังชัย อำเภอเมือง

2. ศึกษาแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นเพื่อที่จะได้ทราบถึงแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะศึกษาโดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัย กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น ได้แก่ คำวินิจฉัยศาลปกครองคดีหมายเลขดำที่ 52/2555 และคดีหมายเลขดำที่ ส.3/2555 มาตรการทางกฎหมายและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการค้าปลีกที่ได้รับผลกระทบ และเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้มีการก่อสร้างห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ในพื้นที่อำเภอบ้านฝาง อำเภอเมืองและอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบริบทธุรกิจการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น กรณีของตำบลวังชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลถือเป็นอำเภอหนึ่งที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน โดยความเจริญดังกล่าวมาจากผู้ประกอบการส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยภาคธุรกิจส่วนใหญ่ของอำเภอน้ำพองนั้นยังสามารถที่จะดำเนินไปได้เรื่อยๆ โดยห้างร้านส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่น

ที่มีการดำเนินธุรกิจมาอย่างยาวนานในรูปแบบของธุรกิจครอบครัว การบริหารเน้นไปในทางการบริหารคนเดียว ครอบครัวเดียว และส่วนมากเป็นธุรกิจขนาดเล็กถึงขนาดกลาง หรือธุรกิจที่มุ่งเน้นสินค้าเฉพาะทาง เช่น ร้านโชห่วย ร้านค้าส่งสินค้าทั่วไป ร้านวัสดุก่อสร้าง และร้านขายสินค้าเกษตรเป็นหลัก โดยกลุ่มลูกค้าคือประชาชนในอำเภอ น้ำพองและบริเวณใกล้เคียง

ส่วนในอำเภอบ้านไผ่ ถือเป็นหนึ่งอำเภอในจังหวัดขอนแก่นที่มีความเจริญของเศรษฐกิจในด้านการการค้าและการลงทุนเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ตั้งของอำเภอบ้านไผ่นั้นติดกับถนนสายหลัก คือถนนมิตรภาพ สายกรุงเทพฯ - หนองคาย ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังมีระบบขนส่งแบบรางทำให้อำเภอบ้านไผ่มีพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากพอสมควร โดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับการผลิต 3 สาขา ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรม ด้านการค้าปลีก และ ด้านการเกษตร ทั้งยังเป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางไปจนถึงขนาดใหญ่ แต่การค้าและการลงทุนส่วนมากในอำเภอบ้านไผ่นั้น ยังเป็นการค้าปลีกของผู้ประกอบการส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก และเป็นการค้าปลีกแบบธุรกิจของครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ โดยกลุ่มลูกค้าคือประชาชนในอำเภอบ้านไผ่และบริเวณใกล้เคียงและจากการศึกษากรณีของอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล ถือเป็นอำเภอหนึ่งที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยความเจริญดังกล่าวมาจากผู้ประกอบการส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับการผลิต 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้าปลีก และ ด้านการเกษตร โดยด้านการเกษตรถือเป็นแหล่งธุรกิจที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่นเนื่องจากบริเวณดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่นิยมทำการเกษตรแบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เนื่องจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นดินทราย เช่น การปลูกข้าว อ้อย หรือมันสำปะหลัง ส่วนการค้าปลีกห้างร้านส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นที่มีการดำเนินธุรกิจมาอย่างยาวนานในรูปแบบของธุรกิจครอบครัว ส่วนมากเป็นธุรกิจขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และร้านขายสินค้าเกษตรหรือสินค้าพื้นเมืองเป็นหลัก เช่น ผ้าไหมทอมือ ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง โดยกลุ่มลูกค้าคือประชาชนในอำเภอหนองสองห้องและบริเวณใกล้เคียง

ประเด็นปัญหาผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มีต่อธุรกิจการค้าปลีกชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นนั้น ผู้วิจัยพบว่ายอดขายของร้านค้าปลีกในชุมชนลดลง โดยส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบมากเป็นร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เช่น ร้านสามมปในพื้นที่ของอำเภอน้ำพอง (สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2559) ร้านประเสริฐพาณิชย์ (สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2559) คุณกิตติเดช ยงค์ประพัฒน์ (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2560) ผู้ประกอบการร้านเปาะ มินิสโตร์ กล่าวว่ายอดขายสินค้าลดลงร้อยละ 40 และยอดขายสินค้าทั่วไปของคุณนริศ จรรยาณิช ผู้ประกอบการร้านเกียรติสิน (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2560) ลดลงร้อยละ 18 นอกจากนี้ ยังเห็นว่าวัฒนธรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปจากการซื้อที่ร้านค้าปลีกในท้องถิ่น กลายเป็นหันไปซื้อสินค้าจากโมเดิร์นเทรดมากขึ้นทำให้รายได้ของผู้ประกอบการลดลงเป็นอย่างมาก สาเหตุเกิดจากต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น แต่กำไรที่ได้น้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กไม่สามารถอยู่ในธุรกิจค้าปลีกได้ โดยเฉพาะธุรกิจที่ต้องใช้จ่ายเงินสดจะได้รับผลกระทบมาก เนื่องจากไม่มีวงเงินให้เครดิตการขายแบบธุรกิจรายใหญ่ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการค้าปลีกชุมชนท้องถิ่นยังมองว่าการเข้ามาของโมเดิร์นเทรดขนาดใหญ่ไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงแค่อำเภอบ้านไผ่ในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ตลาดท้องถิ่นทุกประเภทได้รับผลกระทบทั้งสิ้น แม้ร้านค้าปลีกในท้องถิ่นบางร้านจะมีการปรับตัว สร้างเอกลักษณ์และความโดดเด่นเพื่อแข่งขัน แต่ก็สามารถสร้างรายได้เพิ่มไม่มาก

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารท้องถิ่นมองในเรื่องผลประโยชน์ของท้องถิ่นในมุมมองของผู้บริหาร โดยให้ความเห็นว่า การเปิดห้างโมเดิร์นเทรดส่งผลกระทบต่อชุมชนค่อนข้างน้อย เนื่องจากการค้าปลีกในท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งมีกลุ่มลูกค้าที่เฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว นอกจากนั้นก่อนที่จะอนุญาตให้ดำเนินการก่อสร้าง ได้มีการให้ทางมหาวิทยาลัยของรัฐ ทำการวิจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับร้านค้าปลีกในท้องถิ่นและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการก่อสร้างห้างโมเดิร์นเทรดเพื่อรองรับการก่อสร้างห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ อาทิ ในเขตของอำเภอบ้านไผ่ ดร.นพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ (สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2559) อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบ้านไผ่ ให้สัมภาษณ์ว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้ศึกษาวิจัยและผลการวิจัยพบว่า คนในพื้นที่ร้อยละ 90 ต้องการให้มีห้างโมเดิร์นเทรดเกิดขึ้นเนื่องจากการคมนาคมสะดวก ไม่ต้องเดินทางไปซื้อสินค้าจากในตัวเมืองขอนแก่น

ในส่วนมาตรการคุ้มครองผู้ประกอบการระดับท้องถิ่น ทางผู้บริหารท้องถิ่นนายจิรภัทร วรสิงห์ (สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2559) นายกเทศมนตรีตำบลหนองสองห้องให้เหตุผลว่า การอนุญาตให้ห้างโมเดิร์นเทรดเข้ามาประกอบกิจการนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นถือเป็นเจ้าพนักงาน ต้องยึดถือตามกฎหมาย หากห้างโมเดิร์นเทรดมีการขออนุญาตถูกต้องตามระบบกฎหมาย ท้องถิ่นก็ไม่มีอำนาจห้ามไม่ให้ก่อสร้าง เพราะจะถือเป็นการทำผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เรื่องละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และจากมุมมองด้านการบริหารนายกิตติ คำแก่นคุณ (สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2559) นายกเทศมนตรีตำบลวังชัย อำเภอนองสองห้อง ให้สัมภาษณ์ว่า ทางท้องถิ่นมีรายได้ในการพัฒนาท้องถิ่นส่วนหนึ่งมาจากการจัดเก็บภาษีจากห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ทั้งนี้ การที่มีห้างโมเดิร์นเทรดเข้ามากลับเป็นผลดี คือทำให้ร้านค้าปลีกในท้องถิ่นมีการพัฒนามากขึ้น นอกจากนั้นยังมองว่า การเปิดร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลกระทบต่อร้านค้าปลีกในชุมชนมากกว่าโมเดิร์นเทรดขนาดใหญ่ รวมถึงตลาดนัดชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ร้านค้าปลีกในตลาดมียอดขายลดลงในวันที่มีตลาดนัดประจำวัน ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นว่าควรกำหนดขอบเขตพื้นที่ของโมเดิร์นเทรดให้ชัดเจนว่าต้องเปิดห่างจากชุมชนเป็นระยะทางเท่าใด รวมถึงควรกำหนดขอบเขตของท้องถิ่นในเรื่องการควบคุมการเข้ามาประกอบการของห้างโมเดิร์นเทรดให้ชัดเจนเพื่อที่ท้องถิ่นจะได้เข้าใจบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้

ประเด็นที่สองผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่โดยตรง จึงต้องใช้พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาแก้ไขปัญหการควบคุมธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับนี้มีได้เป็นไปเพื่อควบคุมการขยายธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ให้อำนาจกฎหมายลำดับรองในการแก้ปัญหาการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ได้แก่ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ 72 จังหวัด พ.ศ. 2549 ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง ออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลง การใช้พาณิชยกรรมการค้าปลีกค้าส่งเขต..จังหวัด...ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการขออนุญาตก่อสร้างห้างในจังหวัดขอนแก่นนั้น การประกอบการกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง ผู้ประกอบการจะต้องขออนุญาตก่อสร้างอาคารหรือดัดแปลงอาคาร สำหรับใช้เพื่อประกอบกิจการดังกล่าวตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ประกอบกฎกระทรวงกำหนดอาคารประเภทควบคุมการใช้ พ.ศ. 2552 ด้วย

กรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น การขออนุญาตก่อสร้างอาคารหรือดัดแปลงอาคารอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 ส่วนกรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากบริเวณพื้นที่ซึ่งขออนุญาตก่อสร้างเป็นบริเวณซึ่งมิได้มีประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จึงเป็นบริเวณซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 และการขออนุญาตก่อสร้างห้างบิ๊กซี สาขาบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ขออนุญาตก่อสร้างใน พ.ศ. 2559 ในพื้นที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น นอกจากจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 บังคับในท้องที่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2558 แล้ว ยังจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎกระทรวงกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านไผ่ ตำบลในเมือง ตำบลหัวหนอง ตำบลหินตั้ง ตำบลหนองน้ำใส ตำบลบ้านลาน และตำบลโนนแดง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2547 อีกด้วย

ในกรณีการก่อสร้างห้างค้าปลีกในพื้นที่อำเภอหนองสองห้อง ซึ่งมีขนาดเกิน 1,000 ตารางเมตร ไม่มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น แต่ทางเทศบาลมีการว่าจ้างมหาลัยราชภัฏอุดรธานีมาสำรวจความคิดเห็นของประชาชน อย่างไรก็ตามทางผู้ประกอบการค้าปลีกในชุมชนท้องถิ่นได้คัดค้าน เนื่องจากเห็นว่าไม่เหมาะสมวิทยาลัยในท้องถิ่น และแบบสอบถามก็คลุมเครือ จึงไม่มีความโปร่งใส นอกจากนี้ ผู้ประกอบการค้าปลีกยังใช้ช่องว่างของกฎหมายขออนุญาตเปลี่ยนการใช้อาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งได้ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวในข้างต้น

ส่วนในอำเภอบ้านไผ่ การก่อสร้างห้างค้าปลีกในพื้นที่มีขนาดเกิน 1,000 ตารางเมตรเช่นกัน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบ้านไผ่ไม่ได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น แต่อนุญาตการก่อสร้างห้างค้าปลีกโดยอาศัยกฎกระทรวงกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านไผ่ ตำบลในเมือง ตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ทางเทศบาลให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในส่วนของผู้ประกอบการค้าปลีกก็ได้มีแบบสำรวจรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการก่อสร้างห้างฯ เช่นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายบัญญัติหรือกฎหมายเปิดช่องว่าง แต่เนื่องจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มิได้บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมธุรกิจค้าปลีก จึงไม่สามารถควบคุมการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

แม้ว่าการขยายตัวอย่างรวดเร็วของผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่จะมีบทบาทที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่น แต่ขณะเดียวกันการขยายตัวอย่างรวดเร็วของผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ก็ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการค้าปลีกของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ จึงต้องใช้พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับนี้มิได้เป็นไปเพื่อควบคุมการขยายธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ แม้จะไม่มีกฎหมายมาควบคุมการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่โดยตรง แต่พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ก็ให้อำนาจกฎหมายรองในการแก้ปัญหาการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ได้แก่ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ 72 จังหวัด พ.ศ. 2549 ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลง การใช้พาณิชยกรรมการค้าปลีกค้าส่งเขต..จังหวัด....ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาของการนำกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองมาใช้ควบคุมธุรกิจค้าปลีกค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยพบว่าปัญหาของการนำกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองมาใช้ควบคุมธุรกิจค้าปลีกค้าส่งในจังหวัดขอนแก่นนั้น หน่วยงานท้องถิ่นยังมีความเข้าใจในการใช้กฎหมายควบคุมอาคารยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละหน่วยงานอาจมีข้อแตกต่างกัน กรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น นั้นเนื่องจากบริเวณพื้นที่ซึ่งขออนุญาตก่อสร้างเป็นบริเวณซึ่งมิได้มีการประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จึงเป็นบริเวณซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 เจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงบังคับใช้เงื่อนไขตามกฎหมายฉบับดังกล่าวในการอนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส

ทั้งนี้ ยังยึดถือแนวทางปฏิบัติในการคิดคำนวณพื้นที่อาคารเพื่อกิจการพาณิชยกรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง ตามหนังสือจากกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ มท 0710/ว 5177 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 ที่แจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติในการคิดคำนวณพื้นที่อาคารเพื่อกิจการพาณิชยกรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งการคิดพื้นที่อาคารพาณิชยกรรมค้าปลีกค้าส่งตามกฎหมายกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างอาคารพาณิชยกรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งจะคิดเฉพาะพื้นที่อาคารที่ใช้ประโยชน์เพื่อประกอบกิจการขายปลีก หรือทั้งขายปลีกและขายส่ง ซึ่งสินค้าอุปโภค

และบริเวณหลายประเภทที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น (Sale Area) โดยไม่รวมพื้นที่ส่วนอื่น เช่น พื้นที่เก็บสินค้า ห้องน้ำ ห้องส้วม สำนักงาน ห้องเครื่อง ที่จอดรถ ฯลฯ (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม ธนาพร วงศ์ภักดิ์, 2556)

อย่างไรก็ตาม ศาลได้วินิจฉัยคดีหมายเลขดำที่ 52/2555 ว่าหนังสือของกรมโยธาธิการและผังเมือง ฉบับลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 เป็นแต่เพียงหนังสือภายในที่แจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติ มิใช่กฎหมาย จึงมีอาจลไถ่ล้าง บทบัญญัติในกฎกระทรวงกำหนดอาคารประเภทควบคุมการใช้ พ.ศ. 2442 ที่กำหนดวิธีการคิดคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งไว้ชัดเจน และกฎกระทรวงทั้งสองฉบับก็มิได้มีบทบัญญัติใดที่ขัดแย้งกัน เป็นแต่เพียงบทบัญญัติในกฎกระทรวงกำหนดอาคารประเภทควบคุมการใช้ พ.ศ. 2552 บัญญัติวิธีคิดคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งกฎกระทรวงฉบับเดิมมิได้บัญญัติไว้ให้มีความชัดเจนขึ้น ดังนั้น การคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง จึงต้องนำพื้นที่ทางเดิน ห้องน้ำ ห้องส้วม หรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการและอยู่ภายในอาคารนั้น มาคำนวณด้วย (ตามข้อ 12 ของกฎกระทรวงกำหนดประเภทอาคารควบคุมการใช้พ.ศ. 2552) ดังนั้น กรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น จึงต้องเป็นไปตามวิธีการคิดคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งดังกล่าว ทำให้วิธีการคิดคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้ความเข้าใจในการใช้กฎหมายควบคุมอาคารมีแนวปฏิบัติเดียวกัน กรมโยธาธิการและผังเมือง จึงควรตราแนวปฏิบัติในการคิดคำนวณพื้นที่อาคารเพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งให้เป็นกฎหมาย

2. วิธีหลีกเลี่ยงหรือการใช้ช่องว่างทางกฎหมายของผู้ประกอบการ

ในกรณีของข้อกำหนดตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะสำรวจ เพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวม ในท้องที่ 72 จังหวัด และประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่แต่ละจังหวัด เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวนั้นจะต้องมีเวลาการบังคับใช้ ซึ่งจะต้องไม่เกิน 5 ปี ตามมาตรา 14(4) แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งออกตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็ย่อมสิ้นสุดไปตามกำหนดระยะเวลาบังคับใช้ของพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย ผู้ประกอบการห้างค้าปลีกขนาดใหญ่จึงอาศัยจังหวะช่วงระยะเวลาที่ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองดังกล่าวสิ้นสุดผลการบังคับใช้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารพาณิชย์กรรมค้าปลีกค้าส่งในทันทีที่ประกาศสิ้นสุดบังคับใช้เพื่อที่จะไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศดังกล่าว (ณัฐพล วิลาร์ภักดิ์, 2553)

ในกรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น นั้นเนื่องจากบริเวณพื้นที่ซึ่งขออนุญาตก่อสร้างเป็นบริเวณซึ่งมิได้มีประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จึงเป็นบริเวณซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 ดังนั้น การคำนวณพื้นที่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง จึงต้องนำพื้นที่ทางเดิน ห้องน้ำ ห้องส้วม หรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการและอยู่ภายในอาคารนั้นมาคำนวณด้วย (ตามข้อ 12 ของกฎกระทรวงกำหนดประเภทอาคารควบคุมการใช้ พ.ศ. 2552) การขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งศาลพิพากษาเพิกถอนใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร หรือรื้อถอนอาคาร (แบบ อ.1) เลขที่

33/2554 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2555 ข้อ 2 (1) อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 ชั้น ที่ใช้เป็นอาคารสรรพสินค้าและพาณิชย์ เฉพาะส่วนที่มีพื้นที่เกิน 1,000 ตารางเมตร นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ออกคำสั่งให้ผู้ร้องสอดแก้ไขอาคารดังกล่าวให้มีพื้นที่ไม่เกิน 1,000 ตารางเมตร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุดหากผู้ร้องสอดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็ให้ดำเนินการออกคำสั่งตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยสั่งให้ผู้ร้องสอดรื้อถอนอาคารเฉพาะส่วนที่เกิน 1,000 ตารางเมตร ภายในระยะเวลาที่กฎหมายควบคุมอาคารกำหนด

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการได้อาศัยช่วงเวลากារบังคับใช้ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2555 หมุดลงและอยู่ในระหว่างการออกประกาศกระทรวงฉบับใหม่ คือประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2558 กล่าวคือประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2555 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2555 ถึง วันที่ 30 สิงหาคม 2558 ขณะที่ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2558 จะเห็นว่าช่วงวันที่ 31 สิงหาคม ถึง 3 พฤศจิกายน 2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังถือว่าไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ประกอบการจึงสามารถใช้ช่วงเวลานี้ ขออนุญาตเปลี่ยนการใช้อาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งได้ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง การที่มีประกาศขอออกมาภายหลังมาบังคับใช้ ย่อมเป็นการใช้กฎหมายสารบัญญัติย้อนหลัง ซึ่งโดยหลักแล้วไม่สามารถใช้บังคับย้อนหลังได้ เว้นแต่จะเขียนไว้ในกฎหมายหรือประกาศว่าให้ใช้บังคับย้อนหลัง และหากถือหลักนี้แล้ว การขออนุญาตก่อสร้างอาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่ง ก็ไม่สามารถนำประกาศดังกล่าวมาใช้บังคับย้อนหลังได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการไม่ให้เกิดช่องว่างของระยะเวลาในการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวง การออกพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวงฉบับใหม่ก่อนที่ฉบับเดิมจะหมดอายุ โดยการกำหนดให้มีผลใช้ในอนาคตตั้งแต่วันถัดจากวันที่พระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวงฉบับเดิมหมดอายุเป็นต้นไป หรือการออกพระราชกฤษฎีกาฉบับใหม่หลังจากฉบับเดิมสิ้นอายุ แต่กำหนดไว้ในตัวพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงเองว่าให้มีผลใช้บังคับย้อนหลังตั้งแต่วันที่ที่กำหนด อันเป็นการกำหนดวันที่ใช้บังคับของกฎหมายสารบัญญัติย้อนหลังไว้ในตัวกฎหมายเอง และควรมีการวางแนวปฏิบัติในการตีความหรือกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองว่ากรณีที่ถูกกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกาฉบับเดิมหมดอายุและไม่สามารถออกกฎหมายฉบับใหม่ได้ทัน ให้มีการอนุโลมให้ใช้กฎหมายฉบับเดิมไปก่อน ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหาลูกของช่องว่างของระยะเวลาการใช้บังคับของกฎหมายได้ (ณัฐพล วิลารักษ์, 2553) (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม จินตนา อุณหไวทยะ, 2560)

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกในระดับท้องถิ่นของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

ประการที่ 1 ผู้วิจัยเห็นควรมีมาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่หลีกเลี่ยงกฎหมายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาคารมาใช้บังคับ โดยผู้บริหารท้องถิ่นออกคำสั่งให้ผู้ร้องสอดแก้ไขอาคารดังกล่าวให้มีพื้นที่ไม่เกิน 1,000 ตารางเมตรหรือมีการรื้อถอนอาคารที่เกินมาให้ถูกต้อง เช่น ในกรณีการขออนุญาตก่อสร้างห้างโลตัส สาขาหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น พบว่าพื้นที่ซึ่งขออนุญาตก่อสร้างเป็นบริเวณซึ่งมิได้มีประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวมตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะสำรวจเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวม ในท้องที่ 72 จังหวัด และประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 จึงเป็นบริเวณซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งตามมาตรา 14 (4) แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 กำหนดให้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีเวลาการบังคับใช้ไม่เกิน 5 ปี ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งออกตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็ย่อมสิ้นผลไปตามกำหนดระยะเวลาบังคับใช้ของพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย ผู้ประกอบการห้างค้าปลีกขนาดใหญ่จึงอาศัยช่วงระยะเวลาที่ประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองดังกล่าวสิ้นผลการบังคับใช้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารพาณิชย์กรรมค้าปลีกค้าส่งในพื้นที่ที่ประกาศสิ้นผลบังคับใช้ เพื่อที่จะไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศกรมโยธาธิการที่มีประกาศออกมภายหลังมาบังคับใช้

ประการที่ 2 ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีมาตรการควบคุมด้านการขออนุญาตประกอบกิจการ โดยการจำกัดการขยายตัวของร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ในรูปแบบการขออนุญาตประกอบกิจการกับหน่วยงานราชการของชุมชนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงผลกระทบของผู้ประกอบกิจการค้าปลีกรายย่อยในท้องถิ่นนั้น ซึ่งอาจจะมีการสำรวจความต้องการหรือการทำประชาคมตติของประชาชนในพื้นที่ว่าต้องการที่จะให้มีห้างค้าปลีกซึ่งเป็นทุนต่างชาติหรือไม่ และในขณะเดียวกันก็ควรดูแลธุรกิจค้าปลีกดั้งเดิมในท้องถิ่นของตนด้วย หากผู้ประกอบการค้าปลีกซึ่งเป็นทุนต่างชาติได้ขอประกอบกิจการอย่างถูกต้อง ผู้บริหารท้องถิ่นก็ต้องมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มาลงทุนด้วย จึงจะเกิดความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย

ประการที่ 3 ในการควบคุมธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ของจังหวัดขอนแก่น ควรนำพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. ... ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง พ.ศ. ... ประกอบร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับบริเวณที่ตั้ง วันและเวลาเปิดปิดของสถานประกอบธุรกิจ รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ มาใช้เป็นการชะลอและการควบคุมการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่หรือไม่เดิร์นเทรด ทั้งยังเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อยให้สามารถปรับตัวในการแข่งขันและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

ประการสุดท้าย ผู้วิจัยพบว่า การกำหนดมาตรการอื่น เช่น มาตรการทางด้านพื้นที่ หรือ มาตรการทางด้านพื้นที่ธุรกิจ (Business Zone Plan) มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมและประโยชน์ต่อชุมชน (Environmental and Community Benefits Plan) มาตรการการติดตามประเมินผลและการขอต่อใบอนุญาต

การทำธุรกิจ มาตรการส่งเสริมศักยภาพให้กับร้านค้าปลีกดั้งเดิม มาตรการป้องกันโดยสร้างความเข้มแข็งให้กับร้านค้าปลีกดั้งเดิมมาชะลอขั้นตอนการขยายตัวของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่หรือโมเดิร์นเทรดในชุมชนจังหวัดขอนแก่นนั้น ถือเป็นการกำหนดมาตรการในระยะแรกของการควบคุมการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ได้ลงสู่พื้นที่ชุมชน และเพื่อให้สอดคล้องกับการควบคุมดังกล่าวจึงมีการนำเอาพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง พ.ศ. ... มาใช้เป็นการชะลอและการควบคุมการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่หรือโมเดิร์นเทรด ทั้งยังเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อยให้สามารถปรับในการแข่งขันหรือบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยพบว่าการนำพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง พ.ศ. ... ดังกล่าวมาใช้ ไม่ได้เป็นการจำกัดการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่หรือโมเดิร์นเทรดได้อย่างเต็มที่ เพียงแต่เป็นวิธีการชะลอขั้นตอนของการขยายตัวของผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่

แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นมาคุ้มครองธุรกิจค้าปลีกในระดับท้องถิ่นของชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ของต่างชาติ แต่จากหลักการค้าเสรีที่มีนโยบายว่า “ไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและขจัดข้อบังคับต่างๆ ที่กีดกันการค้าระหว่างประเทศ” (ทักษ์ชัย (ฤกษ์สุด) ทองอุไร, 2556) ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้าไปมีส่วนในการดำเนินธุรกิจค้าปลีกของเอกชนให้มีการแข่งขันกันตามระบบเศรษฐกิจอย่างเสรีภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยรัฐจะต้องมีบทบาทในการจัดการผูกขาดทางการค้าเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กล่าวคือ การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจอย่างเสรีนั้น รัฐต้องมีการกำกับให้การดำเนินธุรกิจค้าปลีกให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ขจัดการผูกขาดไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และมีกลไกควบคุมติดตามตรวจสอบ และสนับสนุนให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย มีสำนึกที่ดีในการดำเนินธุรกิจค้าปลีกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557) ส่วนการสร้างความเป็นธรรมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึงนั้น รัฐต้องสนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมและหลักธรรมาภิบาลควบคู่กับการประกอบกิจการของภาคเอกชน ทั้งนี้ รัฐต้องมีการดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครองและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (กิตติบดี ไยพูล, 2553)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติบดี ไยพูล. (2553). *ผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน*. (รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- จินตนา อุณหะไวทยะ. (2560). ปัญหากฎหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินจากโรงเรียนเอกชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 127 – 150.
- จรินทร์ เทควานิช. (2537). *หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- ณัฐพล วิลารักษ์. (2553). *มาตรการทางกฎหมายตามกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองเพื่อการจัดระเบียบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง: ปัญหาและกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ พลวัจนินดา. (2548). *มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัชชมัย (ฤกษ์สุต) ทองอุไร. (2556). *กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : GATT และ WTO : บททั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธนาพร วงศ์สิทธิ์. (2556). การเพิ่มประสิทธิภาพการจดทะเบียนภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 6(3), 77-87.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). *ผลกระทบจากธุรกิจค้าปลีกค้าส่งข้ามชาติ และแนวทางการบริหารของร้านค้าส่งไทยเพื่อแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกค้าส่งข้ามชาติ*. (รายงานการวิจัย). สาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม คณะเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ผู้จัดการออนไลน์. *ค้าปลีกขอนแก่นนำร่อง ตั้งชมรมฯต้านทุนยักษ์*. สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9500000128498>
- นราทิพย์ ชุติววงศ์ (2548). *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันลักษณ์ มิ่งมณีนาคิน. (2538). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก. *รายงานสถานการณ์และแนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมประจำไตรมาส 4 ปี 2559 และแนวโน้มปี 2560*. สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.gsb.or.th/getattachment>.
- สรวิศ ลิ้มปรีงซี่. (2549). *กฎหมายการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 (Principles and rules of the Competition Act of 1999)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารีย์รัฐ เร่งรักษัธรรม. (2552). *กฎหมายคุ้มครองและควบคุมธุรกิจค้าปลีก: ศึกษากรณีพฤติกรรมของ DISCOUNT STORE*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย แซ่เป้. (2553). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจค้าปลีก*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Translate Thai References

- Center for Economic, Business, and Grassroots Economy Research Foundations. Business and Industry Trends / Industry Report, Quarter 4. And the 2013 trend. Retrieved on June 9, 2017, from <https://www.gsb.or.th/getattachment> (In Thai)
- Chutiwong, N. (2005). *Microeconomics theory*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing house. (In Thai)

- Limparangri, S. (2006). Principles and rules of the Competition Act of 1999. Bangkok: Thammasat Printing house. (In Thai)
- Mingmaneeakin, W. (1995). *Basic economics*. Bangkok: Thammasat Printing house. (In Thai)
- Manager Online. *Khon Kaen retailers set up a club for resist capitalists*. Retrieved on June 9, 2017, from <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9500000128498> (In Thai)
- Plurjinda, N. (2005). *Legal Measures on the Business of Foreigners in Thailand*. Thesis for Master degree of Law in Law, Thammasat University. (In Thai)
- Pakdeechit, R. (2014). *Good governance, public and private management*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Rengraktam, A. (2009). *Retail Business Protection and Control Law: Case Study of Discount store*. Thesis for Master degree of Law in Law, Thammasat University. (In Thai)
- Saebae, O. (2010). *Legal measures relating to retail business*. Thesis for Master degree of Law in Law, Thammasat University. (In Thai)
- Sinjaru, T. (2006). *The impact of the wholesale and retail international trade business and the management of Thai wholesale stores. To compete with the international trade wholesale and retail business: (Research Report)*. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North. (In Thai)
- Tesvanich, J. (1994). Principles of economics. Bangkok: Odeon Store. (In Thai)
- Tong-urai (Reuksasut), T. (2013). *World trade organization.: GATT and WTO*. Bangkok: Winyuchon. (In Thai)
- Unhavaithaya, J. (2017). Legal Issues in the Collection of Property Tax Imposed on Private Schools by Local Administration Organizations. *Local Administration Journal*, 10(2), 127 – 150.
- Wilaluk, N. (1990). *Legal measures in accordance with building control laws and urban planning law to organize wholesale and retail business: Problems and case studies*. Thesis for Master degree of Law in Law, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wongapirak, T. (2013). Increasing Efficiency in Land and Property Tax Collection of Ko Kaeo Sub district Administrative Organization. *Local Administration Journal*, 6(3), 77-87.
- Yaipool, K. (2010). Impact of large retail businesses on human rights protection. (Research Report) : Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (In Thai)

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กิตติ คำแก่นคุณ.นายกเทศมนตรีตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. (7 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

กิตติเดช ยงประพัฒน์. ผู้ประกอบการค้าปลีกค้าส่งร้านเปาะ มินิสโตร์ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น.

(10 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

จีรภัทร วรสิงห์. นายกเทศมนตรีอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. (24 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

นงลักษณ์ กิตติวรพงษ์. ผู้ประกอบการค้าปลีกร้านประเสริฐพาณิชย์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
มิถุนายน 2559.

นริศ จรรย์นันทน์.ผู้ประกอบการค้าปลีกค้าส่งร้านเกียรติสิน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น.,(26มิถุนายน 2559).
สัมภาษณ์

เปรมศักดิ์ เพียยุระ. นายกเทศมนตรีอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. (30 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์.

ศิริวัฒน์ โพธิ์ศรีเจริญกุล. ผู้ประกอบการค้าปลีกอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (1 มิถุนายน 2559).

สัมภาษณ์.

สุขใจ ปลื้มวงศ์. ผู้ประกอบการค้าปลีกร้านแสดมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (1 มิถุนายน 2559).สัมภาษณ์.

Key Informants

Junyanitus, N. The owner of Kiatsin store. Banpai District, Khon Kaen. (26 June 2016). Interview.
(In Thai)

Kittivarapong, N. The owner of Prasertpanich retail shop. Nampong, Khon Kaen. May 2016.
Interview. (In Thai)

Khamkaenkun, K. Mayer of Wangchai, Namphong District, Khon Kaen. (June 7, 2016). Interview.
(In Thai)

Peayura P. Mayor of Ban Phai District, Khon Kaen. (30 July 2016). Interview. (In Thai)

Pluemwong, P. The owner of The Stamp Shop. Nam Phong Disrict, Khon Kaen. (1 June 2016).
Interview. (In Thai)

Pohseecharoenkul S. A retail operater. Nam phong, Khon Khan. (1 June 2016). Interview. (In Thai)

Worasing, J. Mayer of Nong Song Hong District, Khon Kaen. (June 24,2016). Interview. (In Thai)

Yongprapat, K. Nongsonghong Distric, Khon Kaen Trader. (June 10,2016). Interview. (In Thai)